

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljanje v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Rnostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslane vrstice po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Konec dualizma.

Ogrski ministrski predsednik je izjavil zadnjič v ogrski poslanski zbornici, da smatra Ogrska, ker se presnavlja Avstrija v zvezno državo, da je državnopravna skupnost Ogrske z Avstrijo prenehala, in čeprav dualistični zakoni ne morejo takoj izgubiti svoje veljavnosti, ki že obstojajo petdeset let, je vendar z današnjim dnem prenehala. Že od revolucijskega leta 1848. traja boj Ogrske za neodvisnost. V revolucionarnem uporu so Ogrci zmagali, potem so pa prišli nadnje z Dunaja s pomočjo carskih vojakov in so jih zopet podjarmili ter uničili ogrsko neodvisnost. Nagodba iz leta 1867. je ustvarila kompromis med tendencami ogrske neodvisnosti in hrepenenjem po velesili; zdelo se je, da je razvoj s tem zaključen. S prav veliko napornostjo se je branilo dualizem v teh petdesetih letih, in tudi na Ogrskem so bili trdno uverjeni, da se na državnopravni zvezi, ki jo je tvoril, ne sme rovat. In sedaj se ločijo Ogrci, in ne more se trditi, da bi kje v Avstriji nastalo kakršnokoli večje gibanje. V resnici je z dualizmom tako, da je med svetovno vojno izgubil svoj pomen. Prvotno je imela zveza »dednih dežel« z Ogrsko zmisel obrambe proti turški nevarnosti; v zadnjih stoletjih je pa družil obe državi strah pred Rusijo, čut, da se moreta ruskim osvojevalnim tendencam upirati le skupno. To rusko nevarnost je odpravila svetovna vojna, še bolj pa ruska revolucija za vedno, in sploh ve vsakdo, da bo novi red, ki pride in ga mora prinesiti svetovna vojna, odstranil vsakršna vojna osvojevanja za vedno, da torej tudi ne bo treba imeti bojazni pred njimi; prvi in zadnji namen zveze Avstrije z Ogrsko, skupna obramba na zunaj je dovršen. In gospodarska skupnost! Vemo, kaj so Ogrci, ne le da bi iskali v njej svoje koristi, marveč takrat, ko bi se morala moralna skupnost najbolj izkazati, napravili: skupno trgovinsko ozemlje so praktično izpremenili v izstradanje Avstrije. Zaraditega se Ogrci ločijo od nas z lahkim srcem, in mi se pa tudi z lahkim srcem poslovimo od njih. Sanje o velesili, ki naj bi reprezentirala napram Evropi kot neporušljiva enota, so končane za vedno.

Zdi se, da Ogrci tudi tako hito z odpovedjo dualizma zaraditega, da bi narodno razkropitev, ki se pričena sedaj v Avstriji, odvrnili od svoje države; vedno se še domišljujejo, da se narodno vprašanje ob Litvi ustavi ter da bodo ogrsko državo, ki sloni na najokrutnejšem vladanju enega naroda, ki zatira vse druge, ohranili tudi v tem ognju svetovne vojne nedotaknjeno. Toda če narodov v Avstriji dualizem več ne veže, kaj naj bi jih vedlo in vezalo, da respektirajo fetiš Štefanove krone? Kaj naj še brani narodom, da svoje narodne brate na Ogrskem ne bi pozivali, da se pridružijo njih državnosti? Zakaj ne bi zahtevali potem Čehi Slovence, nemška država v Avstriji Nemce na Ogrskem, Srbi in Hrvat Srbe in Hrvate, če ti ne pripadajo več niti v širši okvir državnosti, ki ga je doslej nudil dualizem, marveč pripadajo popolnoma tuji državi? To, kar mislijo Ogrci, da bo njih rešitev, da se namreč otresejo narodnega

razpada v Avstriji, utegne biti najbrže še le pravi povod, da dobi zahteva narodov v Avstriji po združitvi z brati na Ogrskem pravo življenjsko silo.

Izšel je včeraj manifest, ki hoče proglašati samostojnost in neodvisnost narodov v Avstriji. Povsem, kakor se čujejo glasovi, smatrajo političarji ta vladni korak za polovičarstvo tudi tokrat, ki na razvoj neposredno ne bo mogel vplivati. Toda pravica do enotnosti in svobode se v Avstriji narodom vsaj načeloma priznava, in ko se je izreklo to priznanje, se narodi ne bodo obotavljali, da to priznanje tudi praktično uresničijo, in sicer s tem, da se prično vladati sami. Dualizem, ta skopec tolikih narodov, to orodje militarizma je proč, in novi red, ki se bo opiral na pravečne pravice narodov, se polagoma uresniči.

Izpremembe nemške ustave.

Kakor poročajo berlinski večerniki, se bo nemški državni zbor v bližnjem času pečal s predlogami, ki se tičejo izpremembe ustave. Ena predloga se tiče člena 11. državne ustave, po katerem ima edino cesar pooblastilo, da napove vojne in sklene mir. Ta predloga naj bi se tikala izpremembe tega člena, da se odločitev glede vojne in miru določi s sodelovanjem nemškega državnega zbora. (Člen 11. ustave nemške države se glasi: »Predsedstvo zveze ima v rokah pruski kralj, ki nosi ime nemški cesar. Cesar zastopa državo narodno-pravno, v imenu države napoveduje vojno in sklepa mir, zveze in druge pogodbe s tujimi državami, potrjuje poslanike in jih sprejema.«)

Dalje naj se člen 17 državne ustave razširi potom zakona o odgovornosti državnega kanclerja. (Člen 17. ustave se glasi: »Cesarju pristojna izvršitev in razglasitev državnih zakonov in čuvanje nad njih izvršitvijo. Odredbe in ukrepi cesarjevi se izdajo v imenu države in je treba za njih veljavo sopolpisa državnega kanclerja, ki s tem prevzame odgovornost.«)

Ako nemški državni zbor uresniči to naznanilo v prihodnjih dneh, potem pomenja to silno mnogo, ako pomislimo, koliko moči bi Viljem s tem trenutkom odložil na državni zbor. Pomislimo le: Viljem je bil vedno naglaševalec najbolj osebnega polka. Da se vse zgodi le po njegovi volji, da ne obstoji nobena druga volja poleg njegove v armadi, da je njegova poveljniška moč nedotakljiva, da je gospod nad vojno in mirom — to je vedno premošljeval Viljem II. To je povzeto iz vseh njegovih govorov, iz vseh njegovih izjav, od prvega armadnega povelja do govora pred Kruppovimi delavci.

V Viljemu II. vidimo zadnjega nemškega vojaškega monarha. Nositelj velike svetovne vojne je, ki se konča s tem, da se zruši vojaški sistem in da se Nemčija, tudi oficielna Nemčija, priklapi v zvezo narodov, katere posledica je razoroženje. Da ta Nemčija ne more povsem ustreči kot član zveze narodov naziranjem Viljema II., je umevno. Sistem carizma se je zrušil v Rusiji, ko je propadla na Kitajskem najstarejša monarhija. In sedaj se maje sistem pruskega militarizma še bolj, kakor v svojih temeljih, pri glavi. Še je Viljem II. nemški cesar in pruski kralj, toda on občuti pač sam, da ne more biti več to, za kar se je čutil od prvega dne svojega političnega vstajenja: kot od Boga izvoljen »instrument«, pred vsem kot najvišji vojni gospod najsijajnejše in najbolj organizirane armade. Viljemu II. morajo biti Wilsonovi predpogoji za premirje nesprejemljivi. Če najvišje armadno vodstvo in njemu tolikanj tuji svet državnih tajnikov sprejmeta te pogoje, se zruši vse, kar je v lepo donečih brzobjavkah naslovil na baltiške barone, kar je mislil določiti v govorancah na ukrajinskega hetmana, kar je določil glede Poljske. Viljem II. se mora sam sebi zdeti kot nemški cesar nemogoč. On pa tudi kaki novi Nemčiji ne predstavlja primerne izraza ljudske skupnosti, ki je pod njegovim sistemom v preteklosti in vsled posledic tega sistema v dolgi bodočnosti močno trpela.

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 18. oktobra. Uradno se razglša: Ob zapadni Moravi in v dolini južne Morave so se ponesrečili srbski napadi. V Albaniji nobenih posebnih dogodkov. V benečanskem gorovju živahno artiljerijsko delovanje.

Na zapadu aliirane čete napredujejo.

Berlin, 18. oktobra. (Uradno.) Včeraj smo izpraznili nekatere dele Flandrije in severne Francije z mesti Ostende, Turcoing, Roubaix, Lille in Douai. Naše čete so se umaknile v zadaj ležeče pozicije. Angleški oddelki, ki so severno Kortryka prodrli preko Lyse, so bili zavrnjeni v protinapadu. Vzhodno Lille in Douai smo le v rahlem bojnem stiku z nasprotnikom. Med Le Cateau in Oiso se je bitka znova vnela. Angleži, Francozi in Američani so zopet skušali z uporabo silnih bojnih sredstev predreti našo fronto. Na obeh straneh Le Cateau so se izjalovili sovražni napadi pred našimi črtami. Med Le Cateau in Aisonville je vdrl nasprotnik na posameznih mestih v naše črte. Po menjajočem se boju smo ustavili so-

LISTEK.

Najstarejša knjižnica sveta.

Iz krasnega, bogato ilustriranega Sven Hedin-ovega dela: »Bagdad, Babylon, Ninive« (založil F. A. Brockhaus, trdno vezano 12 M) prinašamo tu naslednji odstavek:

V Ninivah najdena Sardanapalova biblioteka je najstarejša biblioteka sveta. Obstoji iz 22.000 plošč iz glin. Črke na teh tablicah so bile vžgane v glino, ko je bila ta še mehka; na njih spoznamo še lahko tanke črte kože na prstih pisca. Na to so table žgali. Vsaka plošča je list, več jih tvori knjigo ozir. serijo. Kako spadajo skupaj, spoznamo iz posebnih napisov. Ta knjižnica nam omogočuje, še 2500 let potem, kar so Asirci izgubili, si urediti zaklade njihovih knjižnic. Ta knjižnica, ki je edina svoje vrste, je popoln kompandij asirske kulture in modrosti onega časa ter obenem nepozaben spomenik enega največjih kraljev starega veka.

Umetnost zgodovinskega pripovedovanja starih Asircev je mnogostranska, natančna ter se kaže v posebni

spretnosti v kronološkem urejevanju. Sardanapalov arhiv obsega živatopise kraljev, popise njihovih vojen in bojnih podvzetij, popise ter načrte zgradb ter sploh vsa podjetja, ki so se izvršila za blaginjo ljudstva in velikost države. Tu najdemo pisma in povelja od vazalov in na vazale in deželne glavarje, proklamacije, prošnje, zasebna pisma, trgovske pogodbe, prorokbe in prošnje do solnčnega boga, navodila za obrede pri žrtovanju, ki imajo s predpisi v Mojzesovih knjigah mnogo skupnega, molitve in himne, katere so prejele od Sumerijcev in katere vsebujejo imena in funkcije različnih bogov; da, v tej prastari biblioteki so našli celo babilonsko bajko o stvarjenju sveta in o vesoljnem potopu, ki ima z bajko v svetem pismu mnogo sorodnosti.

Babilonsko poročilo o vesoljnem potopu je v jedru tako: Na božji nasvet zida Situapištim, babilonski Noe, barko, jo obloži z zlatom, srebrom in z vsemi vrstami živali in rastlin, prepelje svojo družino, svojce, živino in divje živali na krov ter zapre vrata ladje. Tedaj pa pride vesoljni potop kot kazen bogov za človeško hudobnost in pokvarjenost. Kakor hitro je zasijala jutranja zarja, se je pokazal na obzorju črn oblak, bog viharjev je bil v njem ter je grmel, in Neho in Marduk sta stopala naprej. Heroldi gredo čez vso zemljo, sidro Situapištima

ladje pa odtrga Nergal. Ninib gre tja in pusti, da sledi napad. Nununaki vzdignejo baklje in puste zemljo od njihove svetlobe razžareti. Abadov nestvor zveni do neba in vsa svetloba se spremeni v temo. Šest dni in šest noči divjajo viharji in velike vode naraščajo. Nato se pa morje umiri. Povodenj neha, in ladja obstoji na gori Nissir. Sedmega dne izpusti Situapištim goloba. Golob odleti in se vrne; ker ni bilo trdne podlage, se je vrnil; Situapištim izpusti sedaj lastovico. Tudi ta se vrne, ne da bi našla suhe zemlje. Konečno pa izpusti krokarja; ta je pa videl, kako vodo izginja in se ni vrnil. Sedaj je pa pustil Situapištim vse ljudi in živali oditi iz ladje in je na vrhu gore žrtvoval bogovom. Bogovi so vonjali dim. Bel se je pustil ganiti: v prihodnje ne bo več kaznoval ljudi s povodnjjo, ampak od divjih zveri, lakote in kuge. To poročilo je prišlo pozneje v deželo Kanaan in se nahaja zopet v prvi Mojzesovi knjigi, kjer pa je, kakor kaže to Delitzsch, v spremenjeni obliki, ki ni več prvotna.

Sardanapalova biblioteka obsega tudi prve zdravniške knjige sveta. Opisujejo fizične in psihične telesne in duševne bolezni, zdravila za nje in zakletve proti njim. Duševne bolezni so veljale za delo božanstev. Sanjske knjige pripovedujejo o sanjah in njih razla-

vražnika pred našim topništvo pri La Valée-Mulatre in Mennevret kakor tudi severovzhodno Aisonville. Koder je prodrli sovražnik preko teh krajev, so ga vrgli naši protisunki zopet nazaj. Aisonville in južno tekoče črte smo držali proti večkratnemu navalu sovražnika. Tudi popoldne so se izjaloviti ponovljeni napadi. Ob Aisni je nadaljeval nasprotnik svoje silovite napade vzhodno Olizy. V trdem boju je bil zavržen.

Berlin, 18. oktobra zvečer. Med Le Cateau in med Oiso so se izjalovili sovražnikovi novi napadi. Tudi v Flandriji severno Lyse in ob Aisni na obeh straneh Vouziersa in zapadno Grandpreja smo zavržili močne sovražne napade. Ob Mozi miren dan.

Z balkanskega bojišča.

London, 18. oktobra. Srbske čete so v zvezi s Francozi zasedle Smederevo ob Donavi. Francoska konjenica prodira ob Donavi proti zapadu in je dospela v belgradska predmestja. Druge srbske čete so vdrle v staro Črnogoro ter zasedle mesti Andrejevico in Kolašin. Tretja srbska skupina, ki je prodrla skozi Novipazar, je dospela na bosenska tla in stoji pred Višegradom.

Angleži in Francozi v Ostende.

London, 18. oktobra. Admiraliteta razglasa, da so angleški pomorski oddelki vkorakali včeraj v Ostende, katerega so Nemci brez boja zapustili. Kmalu nato je zasedla mesto francoska kavalarija.

Politični pregled.

= **Jugoslovanski Narodni odbor se je konstituiral.** Včeraj se je v Zagrebu prvič sestel osrednji odsek Narodnega odbora. Seja je bila namenjena konstituiranju in notranji organizaciji vrhovne narodne instance, v katere roke je položil narod Slovencev, Hrvatov in Srbov edino in odločilno moč nad svojo usodo. Na predlog srbskih članov je bil za predsednika Narodnega odbora izvoljen soglasno dr. Anton Korosec, za podpredsednika pa sta bila tudi soglasno izvoljena dr. Ante Pavelić in Svetozar Pribičević — prvi načelnik Starčevićeve stranke prava, drugi član hrvatsko-srbske koalicije.

= **Hussarekova naloga.** Kriza v Hussarekovem kabinetu je zaenkrat rešena, oziroma odgodena. Baron Hussarek je prevzel nalogo, da izvrši ustanovitev zveze držav, ki jo napoveduje cesarjev manifest, in priprave za sklicanje narodnega zbora in ustanovitev narodnih vlad.

= **Kako je prišlo do cesarjevega manifesta?** Zadnji Wilsonov odgovor Nemčiji je prinesel Avstriji čuden sad. Dočim je še v sredo kronski svet sklenil, da počaka s federalizacijo monarhije tako dolgo, da dospe Wilsonov odgovor monarhiji, je bil sklican v četrtek zopet kronski svet, ki se je sestel ob desetih zvečer in je trajal do štirih jutraj. V tem kronskem svetu je bilo sklenjeno izdati cesarski manifest o federalizaciji Avstrije.

= **Frankovci gredo h kralju.** Zastopnika čiste stranke prava dr. Frank in dr. Sachs se mudita že nekaj dni v Budimpešti. Kakor »Hrvatska Riječ« poroča, dobila sta na svojo stran ministrskega predsednika, ki je Frankovcem izposloval avdienco pri kralju in sicer za dr. Razmana, dr. Franka in dr. Horvata. Istočasno je izročil predsednik kluba poslancev Frankove stranke dr. Prebeg vlogo hrvatskemu saboru, v kateri zahteva, da se takoj skliče sabor in odpove ogrsko-hrvatska nagodba. Na

ta način bi moglo priti na Hrvatskem do komisarijata, ki bi bil seveda tak, kakoršnega bi pač hoteli Frankovci in njim naklonjena Budimpešta. Toda če pride do tega, bo to zadnje nasilje ne le ogrskega ministrskega predsednika, ampak tudi zadnji odsev madžarske hegemonije nad Hrvati.

= **Iz ogrskega parlamenta.** Predvčerajšnja seja ogrskega parlamenta je bila zelo zanimiva. Ministrski predsednik dr. Wekerle je v tej seji sporočil, da namerava vlada izvesti personalno unijo ter je nastopil s smešnimi obljubami, da se bodo narodnostim na Ogrskem izpolnile Wilsonove zahteve, toda ne potem samoodločanja in potom pogajanj, ampak enostransko z ukrepi madžarske vlade kot nekako darilo. Dr. Wekerle je zlasti naglašal potrebo koncentracije ogrskih strank. Grof Karolyi je govoril proti izvajanju ministrskega predsednika ter je prišlo med njegovim govorom do burnih nastopov med neodvisno stranko in Tiszovo stranko narodnega dela, ki je pričela Karolyjevi stranki groziti, zlasti, ko je grof Karolyi ostro napadal nemško vlado ter izjavil, da spadajo vsi oni, ki so zakrivili vojno, pred forum svetovne sodbe in da je vsa vojna sama goljufija in zapeljavanje narodov. Po teh besedah so mu grozili poslanci Tiszove stranke s pestmi ter so klicali njemu in njegovi stranki: »Hlapci entente! Izdajalci!« Karolyjev pristaš Lovaszy jim je odgovarjal: »Da, mi smo prijatelji entente, odkritosrčni prijatelji entente!« Prišlo je do strašnega hrupa, ki je trajal četr ure. Hrup pa je bil tako silen, da je moral predsednik sejo prekiniti in se je seja šele po daljši pavzi zopet mogla nadaljevati. Tudi ko je bila seja državne zbornice zopet odprta, so se nadaljevale rabuke ter je poslanec Karolyjeve stranke Fenyes klical: »Naši vojaki se nočejo več bojevati!« — Na včerajšnji seji je govoril grof Tisza. Izjavil je, da se dualizem ne da več vzdržati spričo razmer v avstrijski državni polovici. Med Madžarji — tako meni grof Tisza — ni nobenega dvoma, da je praktična konsekvence tega avstrijskega položaja neodvisnost ogrske države na podlagi personalne unije. (Klici: Hočemo popolno neodvisnost! Popolno ločitev zahtevamo!) Treba je, da se razločimo tudi v zunanjem zastopstvu, kar naj se zgodi takoj, da bo na mirovnem kongresu zastopal Ogrsko mož s polnimi pooblastili. Karolyjevi stranki pritrjuje Tisza v tem, da smo mi to vojno izgubili. (Klici: Povedali bi bili to pred pol letom, pa bi bili stotisočem Ogrov prihranili življenje!) Izgubili smo to vojno, pa ne v tem zmislu, kakor da bi ne mogli še naprej razvijati junaške obrambe, tako da bi sovražnik moral drago odkupiti končno zmago, izgubili smo jo zato, ker se je razmerje moči premaknilo tako, da nismo imeli več upanja, doseči zmago. Grof Tisza odobrava, da se mirovna ponudba opira na 14 Wilsonovih točk. (Klici: Korist dežele zahteva poseben mir!) Zveza narodov bo storila nepotrebno vsako zvezno razmerje. Naša zveza je temeljila zgolj na nevarnosti pred caristično Rusijo. Prvo, kar naj Ogrska doseže, bodi integriteta ogrske države, ki je Wilsonove točke niti ne izpodbijajo. Pri tem bo pa varovati tudi enotnost ogrske države. Nesramno obrekovanje je, označevati madžarski narod za sovražnika na ogrskem ozemlju bivajočih narodnosti. Takozvano češko-slovaško stališče se mu zdi absurdno. Glede demokratizacije pravi grof Tisza: Ni nam treba staviti se na stališče demokratizacije (Burni ugovori Karolyjeve stran-

ke in klici: Z volilno preosnovo ste ljudstvo ogoljufali, ker ste mislili, da zmagajo Nemci!), ni se nam treba postavljati na to podlago, ker že stojimo na njej. (Smeh in hrup. Klici: Stojite na stališču razrednega gospodarstva! Junkerska banda!) Tisza opisuje nato pričetek vojne in trdi, da je Ogrska do zadnjega trenutka poskušala mirno razrešitev in že naprej izključevala vsako zavojevalno misel. Govornik konča z zaupanjem, da bo ogrski narod uspešno dovršil svojo misijo. — Poslanec Benedek je pozval zbornico, naj se izreče za neodvisnost Ogrske. Predložil je resolucijo, ki zahteva nujno uresničenje neodvisnosti v notranjem in zunanjem oziru, teritorialno integriteto Ogrske, takojšen mir, splošno volilno pravico in premestitev ogrskih čet na domače tla v varstvo ogroženih meja. Ko je še poslanec Giesswein zahteval, naj se Ogrska udeleži mirovnih pogajanj in zveze narodov, je bila seja odgodena. Debata se v prihodnji seji nadaljuje.

= **Švedska častitka nemški socialni demokraciji.** Nemškemu strankinemu načelnikstvu je poslala švedska socialna demokracija naslednjo častitko: Zagotovljeno zmago demokracije v Nemčiji so smatrali že pred vojno prvobojniki internacionale za neobhodno potreben pogoj trajnega miru, in v tej smeri je delovala tudi stara enotna nemška socialna demokracija, pa žal brez potrebnega uspeha. Razvoj dogodkov postavil je v ospredje oni del stranke, ki je smatral sodelovanje pri vladah za svojo dolžnost, in ga usposobil, da je zdemokratiziral novo vlado. V prošnji na predsednika Wilsona in v ravnokar podanem odgovoru vidi švedsko strankino načelnikstvo nov dokaz neomajne volje vsega nemškega delavskega razreda, da je zmožen zlomiti čim preje vsako oviro pravičnega miru in zagotoviti resnično dalekosežno demokratizacijo.

= **Švedske strokovne organizacije nemški socialni demokraciji.** Generalni komisiji strokovnih organizacij Nemčije je odposlala deželna centrala švedskih strokovnih organizacij naslednjo brzojavko iz Stokholma: Pošiljamo Vam najpristronejšje častitke k demokratični zmagi, ki naj, kakor upamo in želimo, pripomore do končanja svetovne vojne in do uvedbe trajnega miru, po čemer hrepene tudi nevtralne dežele, predvsem delavstvo. Nad sodelovanjem strokovnih organizacij Nemčije za ta cilj in nad udeležitvijo teh organizacij pri sestavi vlade s tem, da so vstopile vanjo kakor tudi nad tem, da so sprejele v svoj program vprašanje mednarodnega delavskega varstva na podlagi zahtev bernske konference, občutimo veliko zadovoljstvo. Čas za sestanek strokovne organizacijske internacionale na posebni konferenci pride pač kmalu. Na njej bodo zastopane strokovne organizacije vseh dežel, da pospešijo konferenčne sklepe iz Leedsa in Berna.

= **Neodvisni socialist Viljem Dittmann,** ki je bil obsojen pomladi 1918 zaradi hujskanja k stavki v petletno trdnjavsko ječo, je, tako poročajo, pomiloščen in izpuščen na svobodo. Obsodba sodruga Dittmanna v tistih dneh je bila ena najsramesnejših svinjarij.

= **Demonstracije za vojno v Nemčiji.** V Berlinu so vsenemci v četrtek hoteli prirediti demonstracije za nadaljevanje vojne in proti sklepu miru. Hotelo so priti pred Hindenburgov spomenik in pred Siegessäule. Policija je zasedla ceste ter preprečila demonstracije Vsenemcev.

= **Kaj zahteva ententa od Nemčije?** Iz londonskih političnih krogov se nevtralnemu časopisju poroča, da bo ententa od Nemčije zahtevala: Odstop nemškega cesarja in Hohenzollerncev; brezpogojno odložitve orožja; izročitev podmorskih čolnov, in Francija razum tega še ozemlje do Rena. Maršal Foch grozi z odstopom, če bi se zahtevalo manj kakor brezpogojno kapitulacijo. V Nemčiji se poraja odpor proti ententnim zahtevam. Konservativna stranka je izdala oklic, ki povdarja, da Nemčiji ne preostaja drugega, kakor da izvojuje boj do konca. »Noben sovražnik« — pravi oklic — »ne sme stopiti na tla naše domovine. Nemške zemlje na vzhodu in na zapadu ne pustimo. V tem smo vsi edini.«

= **Bulgarsko sobranje** se je predvčerajšnjem zopet sestalo. Ministrski predsednik Marlinov je izvajal, da želi odkrito diplomacijo, da

ganju. Razlaga raznih naravnih znamenj, je bila samostojna znanost. Prerokovali so dobo vladanja kraljem; zmage katere so imeli ti doseči, in srečo katero naj bi jo ti uživali. Naznanjali so naprej predstoječe dogodke; tako kugo, vojske in kobilice; kakšna da bo letina, lov in ribolov. Premikanje divjih živali, zadržanje domačih živali, polet ptic, pik škorpionov, vse je imelo svoj pomen: to so vedeli modri. Iz jeter ovce so sklepali, enako iz neke vrste olja in iz barve vodne površine; Bezold (slavni učenjak) pravi, da je bil to nauk o interferenčnih barvah, kar je 4000 let pozneje raziskoval Newton. Vreme in njegovi pojavi so imeli enako svoj velik pomen in prihodnje dogodke so brali iz oblakov, njihovega gibanja in njihove podobnosti z živalmi. V Sardanapalovi biblioteki najdemo brezštevilna prorokovanja o zvezdah. Tako na primer: »Mesečni mrk enajstega dne prinese deželam Elamu in Feniciji pogubo; srečo pa kralju, mojemu gospodu. Srce kralja, mojega gospoda, naj ostane mirno.«

Kmalu po Sardanapalovem času se je razvila astrologija (zvezdoslovje) k astronomiji (zvezdoznanstvu), in Babylon je postal domovina astronomskih opazovanj.

Zvezdna znamenja bika, dvojčkov, rib so imela takrat imena, ki jih uporabljamo še dandanes. Ekliptika (pot, po kateri se vrti zemlja okoli solnca) je bila razdeljena v 360 stopinj, dan v dvanaest »dvojnih« ur, ki so imele po 120 minut in ena »dvojna« ura je pa odgovarjala 30 stopinjam. 7., 14., 21. in 28. dan vsakega meseca je bil »dan molitev« ali Sabbat. Torej teden je imel sedem dni. Po vsem, kar tu vidimo, so bili stari Semiti (Babilonci, Asirci, Judi itd.; mi n. pr. smo Japhetiti ali Indoevropejci — to smo Slovani, Romani, Germani itd.; črnska plemena imenujemo pa Hamite. To delimo po treh baje Adamovih sinovih: Semu, Hamu in Japhetu) dežele med dvema rekama (med Euphratom in Tigrisom) čudno spretni in izkušeni v računstvu (matematiki).

Tako vsebuje, Sardanapalova biblioteka vse zaklade babilonsko-asyrske kulture ter opisuje vsa polja duševnega delovanja, izvzemši dramatiko. Ne da bi vedeli imena piscev teh »knjig«, prihajajo tu, kot na drugih mestih Mezopotamije, vedno nove najdbe, ki nam čudežno omogočujejo izpopolniti naše znanje o predzgodovinskem času, na dan. Tudi lajik se čudi tej izobraženosti.

pa nima namena izdati pojasnila o stališču Bulgarije, ker bi moral objaviti dokumente, katerih objava ni odvisna edino od Bulgarske. Prišel pa bo prav v kratkem čas, ko bo bulgarska vlada objavila vse dokumente od početka evropske vojne. Glede odnošajev Bulgarske napram bivšim sovražnikom je izjavil Malinov, da dela vlada na tem, da se obnove normalni diplomatski stik z ententnimi državami in da upa doseči v kratkem ugoden uspeh.

— **Francoski socialist Sambat** je proglasil v listu »Humorist«: »Zmagovalci bomo in vojna bo srečno končana v trenutku, ko dosežemo samoodločevanje narodov in vseobčo razorožitev. Naloga socialistične stranke je, da pomore tej misli do zmage.

— **Postreljeni talci.** Iz Petrograda poročajo: V Nikolsku je bil ustreljen duhovnik Popov, ker je agitiral proti sovjetski vladi, v Saratovu pa je bil pop Platonov zaradi monarhistične agitacije in razširjanja proklamacij proti sovjetski oblasti in še sedem drugih oseb obsojenih na pet- do desetletno prisilno delo.

Uporniški proces v Kotoru — deloma ustavljen.

Interpelacije in debate v poslanski zbornici glede demonstracij mornarjev v Kotoru in gleda procesa, ki se je vršil proti mornarjem najprej pred prekim sodom, sedaj pa pred rednim vojaškim sodiščem, niso ostale brez uspeha.

Ze vtis, ki ga je napravil na javnost govor sodruga dr. Schacherla, da je cenzura ta govor silno popačila, je onemogočil, da bi se ta proces nadaljeval. Tako so mednarodni faktorji kroni svetovali, naj se proces ustavi, dočim je izjavil domobranski minister Czapp še v začetku debate, da je to izključeno. Žal so storili svetovalci kro-ne tudi tokrat pri kroni le polovičen korak, kajti proti 31 obtožencem se bo vršila kazenska razprava še dalje. Teh 31 obtožencev kot voditeljev upora in glavnih krivcev baje ne »morejo« pomilostiti! Kakor je treba pozdravljati dejstvo, da je danes 348 teh žrtev, ki so devet mesecev trpele po zaporih, že na prostih nogah

je vendar obžalovati, da ni ustavljen ves proces, ko so že vendar padle kot žrtve prekega sode štiri osebe. Upamo, da bodo oproščeni tudi ostali obtoženci.

Cesar je dal poveljniku vojnega pristanišča naslednji ukaz:

»Schönbrunn, 17. oktobra 1918.

V nezmislennem mnenju, doseči mir s sovražnikom potom izgredov v notranjosti monarhije, je odrekla cela vrsta pripadnikov moje vojne monarhije dne 1. februarja 1918 v kotorskem pristanišču poslušnost in izvršila nasilja, ki ne ogrožajo le preizkušeno slavo moje vojne mornarice, temveč so mogla močno škodovati tudi moči mojega brodcva. Štiri osebe moje vojne mornarice so že plačale ta vojaški zločin s smrtjo, 379 jih stoji še pred kotorskim sodiščem. Kljub težkim zločinom, ki so jih obtoženci zakrivali, pa hočem z ozirom na zvestobo, ki sta jo pokazali moja zvesta armada in mornarica v dolgi vojni kljub vsemu trpljenju izkazati milost v toliko, da odrejam ustavev kazenske obravnave proti onim 348 obtožencem, ki pri izvršitvi dejanja niso bili vodje upornikov, glavni krivci ali podčastniki. Obravnava je zato nadaljevati le proti 31 osebam.

Dnevne vesti.

— **Nobenega dopusta, čeprav umrje oče.** Gospa Leopoldina Ritter na Dunaju piše »Arbeiterici«: Dne 23. septembra je moj mož umiral. Brzjavila sem svojemu sinu, ki služi pri deželnoobrambnem pešpolku št. 31 in je na bojišču. Istega dne je umrl moj mož. Moj sin je vsekakor dobil brzjavko dne 26. septembra. Prosil je za dopust, da bi mogel videti še enkrat očeta. Toda niso mu dali dopusta, ker je bil kaznovan z »dvomesečnim omejenim dopustom«. To je prav. Vzrok te omejitve je, da se je povrnil z dopusta za deset ur prepozno, ker je, kar se more še vedno dokazati zamudil prestopno postajo. Osem dni zopora ni zadostovalo za kazni, prišla je zraven še dvomesečna omejitev dopusta. Pozvedela sem pri dunajskem štacijskem poveljstvu, kjer se mi je povedalo, da je nemogoče, da bi pri kakem smrtnem slučaju mogla biti v veljavi omejitev dopusta. Kako morem tedaj doseči, da bi moj sin vendarle dobil dopust? Njegova navzročnost je tu zelo nujna. — Odgovora ne moremo dati gospej iz umljivih vzrokov. Poročati moremo le, da sedaj zakoni celo skrbje, da v smrtnem slučaju v družini kazenskosočno obsojeni dobe iz ječe dopust.

— **»Deželno mesto za vnovčevanje živine«** v Ljubljani pojasnjuje na razne prošnje in pritožbe glede izpla-

čevanja vojne doklade, t. j. K 1 za vsak kilogram žive teže oddane živine, da plačujemo vojno doklado le tistim posestnikom, ki so oddali živino bodisi za civilno, bodisi za vojaško dobavo prostovoljno, t. j. na prvi poziv zaupnika. Pod nobenim pogojem pa »Deželno mesto« ne more izplačati vojne doklade onemu posestniku, ki bi se ne odzval na prvi poziv zaupnika. Vsak posestnik mora tedaj svojo živino, ki mu jo je določil zaupnik za dobavo, brezpogojno gnati določenega dne na dobavno mesto, če jo tudi potrebuje. S tem, da prižene posestnik od zaupnika določeno žival na dobavno mesto, še ni rečeno, da se mu bo žival tudi resnično odvzela. Prevzemna komisija namreč ima pravico, da sme na dobavo prignano živino oproščati od dajatve, ako posestnik dokaže, da bi bil gospodarsko in gmotno zelo prizadet, ako se mu živina odvzame. Kdor se tedaj ne odzove zaupniku na prvi poziv, mu nikaka prošnja ali pritožba več ne pomaga, da bi se mu naknadno izplačala vojna doklada. Vojno doklado namreč ni smatrati kot plačilo, temveč v smislu »dredbe poljedelskega, finančnega in vojnega ministrstva samo kot nagrado onim posestnikom, ki živino priženejo prostovoljno t. j. na prvi poziv zaupnika.

— **Nabiralni teden za c. kr. avstr. zaklad za vojaške vdove in sirote,** ki se je nameraval prirediti od 19. do 26. t. m., da se pridobi Kranjskemu deželnemu društvu tega zaklada čim največ udov, se je moral vsled razširjanja španske bolezni odgoditi na poznejši čas.

— **»Slovenca«** vprašamo, zakaj da tudi on »zajema« še važnejše in pomembnejše novice »iz judovskega senzacijskega lista, jim vse to verjame in smatra za potrebno, da sevrira to bedarijo tudi svojim bralcem«, kot smo baje mi. (Nam je namreč očital gorenje »Slov.« 10. t. m., ko smo prinesli 9. t. m. po »Abendu« notico »Neverjetne razmere v ogrskem samostanu«). Včeraj 17. t. m. pa prinaša »Slovenec« iz »judovskega senzacijskega lista« kar dve novice. Ali te dve nista zanj »očitno nesmiselni«? Saj če je ena notica iz »judovskega senzacijskega lista očitno nesmislena«, so menda druge tudi. Imamo morda le mi za »očitno nesmiselno notice« kako predpravico ali kaj? Glede naše »notice« pravimo, da smo jo »zajeli« po čeških listih iz »Abenda« ter da je mogoče v verskem fanatizmu tudi to, o čemer govori ta »neverjetna in očitno nesmiselna« notica. Če bi pregledali še druga poslopja, kamor se zapirajo ljudje, da žive le za Boga...? Našli bi gotovo še več »očitno nezmi-selnih« notic. In tudi »Slovenec« bi vsemu temu »verjel«.

— **Železniški promet popolnoma ustavljen?** Širijo se govorice, da namerava železniška uprava od 20. t. m. popolnoma ustaviti osebni železniški promet.

— **Velikodušni dar Narodni galeriji.** Generalni ravnatelj c. kr. kmetijske družbe kranjske gospod ces. svetnik Gustav Pirc je podaril Narodni galeriji veliko, krasno sliko znamenitega slov. slikarja Mencingerja. Ta dragocena slika je iz leta 1824 in predstavlja Marijino rojstvo. Je najboljša izmed znanih Mencingerjevih del!

— **Koze na Šmarni gori.** Naznanja se, da je na Šmarni gori v gostilni poleg cerkve zbolela ena oseba na kozah. Kakor se čuje, je obolel na tej bolezni vojak, ki je prišel na dopust z laške fronte.

— **Ustreljen nevaren vlomilec.** V Bizeljski vasi je bilo pred par dnevi ukradeno obleke za 970 K. Prijeli so Ivana Orešca, ki je bil osumljen vloma v Bizeljski vasi, in je znan vlomilec, ki je bil že večkrat aretiran, pa je skoro vedno ušel. Ko ga je gual orožniški stražmojster Kovač skozi gozd, je hotel zbežati. Orožnik ga je nato ustrelil.

— **Plačilno gibanje graških pleskarjev in pleskarskih pomočnikov.** Iz Gradca pišejo: Zastopstvo pleskarjev in pleskarskih pomočnikov v Gradcu se je obrnilo do svojih podjetnikov in zahtevalo, da zvišajo svojim nastavljenjem plače. Pleskarji zahtevajo od ure 2 K do 2 K 20 vin. plače, dočim so imeli doslej 1 K 70 vin. urne plače. Pozvali so mojstre, da naznanijo svoje mnenje tekom osmih dni.

— **Telefon Dunaj-Berlin.** Po uradnih vesteh je začela delovati direktna telefonska zveza med Berlinom in Dunajem že 16. oktobra za berlinske poročevalce dunajskih listov. Dunajske oblasti, ki so se zadržavale doslej glede na uvedbo direktnega prometa zelo pasivno, so si naenkrat premislile.

— **»Da bo čuvala svobodo!«** Iz Šibenika pišejo: Matf vlada je poslala k nam v goste 24 kosov c. kr. državne policije, da nas bo čuvala svobode. Hvala ji!

— **Brzjavljenje vojnim ujetnikom v Rusiji** je ustavljeno.

— **»Česko slovo«** zopet izhaja. Pred štirimi leti ustavljeni časnik »Česko slovo« je pričelo 16. t. m. zopet izhajati. Prvi uvodnik temu listu je napisal sodrug Klofač.

— **Deca na Hrvatskem.** Hrvatska vlada naznanja, da se do nadaljnjega ustavijo vsi transporti dece in je zaradi španske hripe na Hrvatskem do preklica vsako sprejemanje dece na Hrvatskem ustavljeno.

— **Tihotapstvo med Zagrebom in Trstom.** V Zagrebu so zaplenili z desetimi stoti slanine naložen avtomobil, ki so ga hoteli agenti nekega tržaškega trgovca vtihotapiti v Trst. Blago so zaplenili, agente pa zaprli.

— **Delavska stavka zagrebških aprovizacijskih delavcev.** V torek so delavci zagrebške mestne aprovizacije nenadoma začeli stavkati. Že svoj čas so zahtevali od

vodstva mestne aprovizacije, da jim poviša plače, toda vodstvo ni hotelo o tem ničesar slišati. Ker mestna aprovizacija v Zagrebu močno potrebuje delavcev za vršitev svojega posla, se je obrnila na vojaško asistenco, ki naj ji preskrbi delavcev. Med stavkujočimi delavci in upravo aprovizacije še ni dosežen sporazum.

— **Podjetja v Opatiji** padajo v hrvatske roke. Dva velika hotela, »Stephanie« in »Quarnerp« so kupile in prevzele štiri hrvatske banke. Hotela imata na leto velikanski promet; pravijo, da okoli 35 milijonov kron.

— **Slavni pisatelj Pierre Loti utonil.** Dunajski listi pišejo po francoskih virih, da je utonil slavni svetovnoznani pisatelj in član francoske akademije Pierre Loti. Poveljeval je nekemu francoskemu podmorniku, ki so ga Nemci potopili.

— **Izpraznitev.** Izpraznitev po osrednjih državah zasedenega ozemlja je takorekoč sklenjena stvar. Predpogoj vsega tega je, kar more privedi do svetovnega mira. Je pa tudi uvod k drugi, obsežnejši izpraznitvi. Ne le srednjeevropski, temveč militarizem v splošnem bo moral izprazniti obsežna ozemlja, katera je tekom dolgih vojnih let polagoma zasedel in v katerih je gospodaril s svojim dolгим spremstvom paradnih govornikov, plenilcev in šmaralarjev, kakor da bi bila njihova. Brumni moloh, ki je hotel pokazati, da more požreti še več kakor cele dežele, da, cel svet, ne da bi se prejedel, si bo moral obrisati krvavi gobec in opustiti vsa ona mesta, iz katerih je prisilil druge, in sicer prirojene in od pamti-veka naseljene mogotce s puškinimi kopiti in plamenometalci, da so se umaknili. Predvsem bo moral izprazniti ozemlje, na katerem je ukazoval pred vojno edinole ljubi bog. Pokopališčem, za katera se je tako močno trudil napraviti, povečati in obljubiti militarizem v zadnjih štirih letih, bodo odvzeta poveljstva in odslej bodo nadomeščena z ljudmi, ki bodo poklicani z dobro preudarnim sklepom in ne več s takimi, katere bo kratkoma vpoklical okrajni feldvebelj. Ne toliko, kakor na polju umrtja je moloh doigral na polju življenja želnih. Nič več ne bo smel polagati svojih železnih rok na vse, kar potrebujejo ljudje k življenju, da zapravlja jo deloma na neodgovorni način, deloma nakopičijo v svojih zalogah tako dolgo, dokler se po predpisih ne pokvari, temveč bo moral od nabornih komisij k umrtju na polju časti za nesposobne spoznanim človeškim ostan- kom zopet pripoznati potrebno spoštovanje. S tem bodo morali zapustiti polje tudi oderuh in tihotapci, ki sicer ni bilo nikako polje časti, pač pa polje, na katerem je izvrstno cvetla njihova pšenica. Kar se tiče telesne hrane, velja to tudi od duševne: militarizem se bo moral izseliti iz šol, ki se bodo prezračile, očistile in potrebno desin-ficirale, kakor se to spodobi za takim svetom, da se bo mogla vanje naseliti ukaželjna mladina. Tudi na polju cenzure, na katerem smo prišli skoro že tako daleč, da bi bilo treba od izpraskanja stavka po tiskovinah napra-viti le še korak, da izpraska čitateljem oči, se nudi mili-tarizmu najlepša pot umika. Da militarizem ne bo imel zasedeno polje industrije nobene minute več, kolikor za-htevajo vojnodajstvene postave različnih dežel, zato bo že delavstvo poskrbelo tuintam. Najdalje bo pač trpelo, dokler se militarizem ne umakne s polja prometa in transporta. Ker mora zelo mnogo izprazniti in ker vozi vrhutega zelo veliko navlako seboj, mu bomo morali privoščiti pač zelo mnogo časa in sredstev, da jo končno popolnoma odkuri.

Dopisi.

Iz Kranjske gore. Prejeli smo ta-le dopis: Grom in strela je udarilo v kranjskogorsko aprovizacijo, ko so se nekateri odločni sužnji kranjskogorskih voditeljev pritožili in prosili zaradi nerodne aprovizacije pri gos-podu nadzorniku vojne prehrane v Ljubljani, in so bili gospodje tako prijazni, da so prišli k nam, da bi vse ure-dili, obljubili so nam tudi svojo pomoč, za kar smo jim mi Kranjskogorci iz srca hvaležni. Postavili so odbor, hoteli so uvesti revizijo, toda fakture in voznega lista ni nikjer, šla je menda na Wilsonovo konferenco delat mi-rovna pogajanja? Zakaj dne 24. septembra je bila fak-tura še v občinski pisarni, ko sta se gospod Mohorčič in g. Pečar prepirala zaradi moke, češ, da ni prišlo toliko vrst moke, kakor je bilo na vrečah označeno. Ko je g. nad-zornik zahteval račune in vozne liste, ni bilo ne enega ali drugega gospoda od cele aprovizacije? — Šli so menda po prevažnih opravkih v Ljubljano, kakor se je g. gerent Lavtižar izrazil, da jih je v Ljubljano poslal, da nima ne enega računa ali voznega lista. — Radi tega se seveda ni mogla revizija vršiti. Kranjskogorski vodi-telji so bili silno razburjeni, ko so imeli pred sabo gos-poda od vojne prehrane. Zvesti čuvaji aprovizacije so skoraj znoreli. Načelnik je drugi dan obolel, občinski taj-nik je bil v resni nevarnosti, da dobi tifus na možgane, tudi občinski sluga je kuhal jezo bolj na skrivnem, ker se boji, če bo odbor izvoljen, da ne bo mogel več tako brezskrbno otrsati vreč od moke in sladkorja. Mesto gerenta je opravila njegova žena delo. Obljubovali so temu predrznemu ljudstvu, ki se je na pritožbi pod-pisalo, vse mogoče kazni: podpora se jim odvzame, pa tudi ubožna akcija, ki jo ima župnikova roka v svoji oblasti. In ko je g. župnik izvedel, da bo postav-ljen odbor, in da je izvoljena v odbor tudi neka ženska,

je dvignil svojo mogočno roko in rekel, ta pa v odboru ne bo nikdar, ker potem ne bi bilo nič obstanka v aprovizaciji.

Umetnost in književnost.

Narodno gledališče v Ljubljani. Repriza »Sveta« je bila v mnogočem boljša od premijere. Čutiti je bilo na odru več naravnega, pristnega življenja kot zadnjič, zato je dosegla komedija snoči tudi popoln uspeh. O malenkostih, ki so kvarile tu in tam potek igre seve ne govorimo. G. Danilo se je kot vpokojeni uradnik Porenta tako dobro vtopil v svojo vlogo, da je že skoraj pozabil, da je na odru in mu je včasih ušla nehote iz ust nepremišljena beseda, kar pa nikakor ni bilo komediji na kvar. Njegova vloga ni bila baš lahka, toda rešil jo je popolnoma zadovoljivo. Tudi v ostalem se je igralo dobro.

Iz gledališke pisarne. Kakor smo že poročali, se danes zvečer ponovi izven abonementa Jirasekova gledališka igra »Laterna«. Ker je bilo povpraševanje po njej tako živahno, se je vodstvo odločilo ugoditi splošni želji občinstva in ker bo igra pozneje za del časa odstavljena z repertorja. Obenem omenjamo, da je »Laterna« med vsemi jugoslovanskimi odri prvič pri nas igrana. — Jutri, v nedeljo, dne 20. t. m. ob osmih zvečer se ponovi Finžgarjeva narodna igra »Divji lovec«, tudi izven abonementa. — V ponedeljek ostane gledališče zaprto, v torek se pa uprizeri prvič »Charlejeva tetka«, o kateri bomo še poročali. — V sredo se igra za »C« abonente srbska komedija »Svet«.

Zadnje vesti.

Cesarjev manifest.

Dunaj, 18. oktobra. O cesarjevem manifestu se v parlamentarnih krogih živahno razpravlja. Jugoslovanski klub se je bavil popoldne z manifestom ter se posvetoval o svojem nadaljnjem postopanju v tem oziru. O storjenih sklepih se izda uradno poročilo. Odbor zveze nemških strank se je posvetoval o pripravi skupno zborovanje nemških poslancev, ki je sklicano na prihodnji ponedeljek.

Stališče Jugoslovanskega kluba.

Dunaj, 18. oktobra. Parlamentarna komisija Jugoslovanskega kluba je sklenila predložiti na plenarni klubovi seji prihodnji torek naslednjo resolucijo: Cesarjev manifest glede federalizacije Avstrije ne more izpremeniti stališča Jugoslovanskega kluba, ki vztraja nemajno na združenju vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov v samostojno jugoslovansko državo.

Čehi in ententa.

Dunaj, 18. oktobra. Češki svaz se je sestel na sejo, katere se je udeležil tudi poljedelski minister grof Silva-Tarouca, ki je skušal Čeha pregovoriti, naj bi opustili svoje odklonilno stališče napram cesarjevemu manifestu. Zatrjuje se, da prinese potovanje čeških voditeljev v Švico jasnost glede čeških načrtov. Dr. Kramář, Stanek, Klofač in Habermann odpotujejo v Švico, da se informirajo o načrtih entente glede češko-slovaške države.

Saborska večina odpoveduje pogodbo z Ogrsko.

Zagreb, 18. oktobra. Glasilo hrvatsko-srbske koalicije, »Hrvatska Riječ«, objavlja oster članek proti Madžarom. Vprašuje, kakšna mentaliteta je to, ki domneva, da bi se jugoslovansko vprašanje moglo tako rešiti, kakor hočejo Madžari. Jugoslovani in ž njimi Hrvatska ne priznavajo več državnopravne pogodbe z Ogrsko, na katero se oslanjajo Madžari. Madžari niso več faktor, ki bi mogel rešiti jugoslovansko vprašanje. To vprašanje se

tudi ne da več rešiti po medsebojnih pogajanjih, ampak more biti le predmet razprav na mednarodni mirovni konferenci.

Manifest Jugoslovanom.

Zagreb, 18. oktobra. Hrvatsko časopisje pozdravlja izvolitev dr. Korošca za predsednika jugoslovanskega Narodnega odbora ter naglašja, da je naloga Narodnega odbora, da sedaj hitro in odločno nastopi, da nas dogodki ne prehitijo. Narodni odbor, ki je danes nadaljeval posvetovanje o političnem položaju in o vseh aktualnih političnih vprašanjih, razglasi jutri manifest jugoslovanskemu narodu. Ta manifest bo obenem tudi odgovor na kraljev manifest.

Ogrske zahteve.

Budimpešta, 18. oktobra. Iz parlamentarnih krogov se poroča, da izide v najkrajšem času manifest, ki bo zahteval neodvisnost ogrskega naroda in personalno unijo. Ogri hočejo svojo popolnoma neodvisno državo, svojo armado, samosvoje gospodarstvo in svoje diplomatsko zastopstvo.

Wilsonovega odgovora Avstriji še ni.

London, 18. oktobra. Reuterjev urad poroča iz Washingtona, da predsednik Wilson na avstrijsko mirovno noto ne bo odgovoril prej, dokler Nemčija definitivno ne odgovori na Wilsonova vprašanja.

Nemški odgovor Wilsonu.

Berlin, 18. oktobra. Odgovor Nemčije na zadnjo Wilsonovo noto je zopet preložen, ker pogajanja z vojaškimi krogi še niso končana. Ob šestih zvečer se vrši seja vojnega kabineta, ki se bo posvetoval o končni redakciji nemškega odgovora. Besedilo odgovora se določi najbrže jutri.

Berlin, 18. oktobra. Vojni svet je imel dolgotrajno posvetovanje. Nova nota Wilsonu izjavlja: 1. Da bo poostrena podmorska vojna ustavljena, 2. da hoče Nemčija Wilsonovi zahtevi glede takozvanega rušenja in opustošenja čim največ možno ustrezati in 3. da bodo Nemci omejevali svoje vojaške odredbe pri umikanju na najpotrebnejša dejanja. Poslopja in vse umetnine bodo varovali, če ni naravnost potrebno, da jih razdevajo. Tozadevna povelja so že izdana armadi in mornarici. Wilsonova prva in druga zahteva je torej že udeleženost. Kolikor pa se tiče tretje zahteve, se bo sklicevala nemška nota na izpremembe, ki kažejo, da je osebni regiment popolnoma odstranjen. Nota bo tudi prosila Wilsona, da bi objavil Nemčiji ves obseg in vsebino programa o vojnih ciljih sovražnikov, da se bo mogla ravnati in odločiti.

Mirovni pogoji.

London, 18. oktobra. V angleški poslanski zbornici je lord Robert Cecil izjavil, da se med alijanci vrši razgovor glede vprašanja odškodnine za povzročeno vojno škodo v belgijskih in francoskih mestih. — Angleško časopisje zahteva brezpogojno kapitulacijo Nemčije, sicer bi se morala vojna intenzivno nadaljevati.

London, 18. oktobra. Bivši predsednik Zedinjenih držav Roosevelt pozivlje senat, naj odkloni Wilsonovih 14 točk, češ da so megleno formulirane in lahko pomenijo vse, ali pa nič.

Načelnik nemškega generalnega štaba odstopil.

Berlin, 18. oktobra. Načelnik nemškega generalnega štaba, general Francois, ki se je

udeležil 91 bojov in bitk in katerega čete so meseca junija 1915 ugrabile 168.000 vjetnikov in 425 topov, je podal svojo demisijo, katero je cesar sprejel.

Usoda Dobrudže.

Sofija, 18. oktobra. Pod vodstvom entente so se med Bulgarijo in Rumunijo pričela pogajanja o končni izpraznitvi Dobrudže. Bulgari so pripoznali Rumunom pravico do neposrednega dohoda k morju.

Potres na otoku Portoriko.

Washington, 17. oktobra. Na otoku Portoriko je bil dne 14. oktobra silen potres, ki je zahteval nad 100 človeških žrtev. Mnogo tisoč prebivalcev je brez strehe. Škoda je ogromna.

Aprovizacija.

Trgovci, peki in zavodi, ki prejemajo (so prejeli) mlevske izdelke pri mestni aprovizaciji se pozivljejo nujno, da vrnejo prazne vreče, kolikor so jih prejeli od početka do danes v teku osmih dni v cerkev sv. Jožefa. Po preteku tega roka se bo zaračunala vsaka nevrnjena vreča po 30 kron.

Telečje meso za težko bolne, ki leže. Tisti bolniki, ki leže in so bili prijavljeni v mestnem aprovizacijskem uradu na Poljanski cesti do dne 18. t. m., dobe telečje meso v nedeljo, dne 20. t. m. dopoldne na Poljanski cesti št. 15 od 7. do 8. ure. S seboj je treba primesti tiste izkaznice, na katere dobivajo stranke sicer meso, brez izkaznice ne dobi nobeden mesa.

Krompir za V. okraj. Stranke V. okraja prejmejo krompir v ponedeljek dne 21. t. m., v torek, dne 22. t. m. in v sredo, dne 23. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: v ponedeljek, dne 21. t. m. od 8. do 9. št. 1 do 80, od 9. do 10. št. 81 do 160, od 10. do 11. št. 161 do 240, popoldne od 2. do 3. št. 241 do 320, od 3. do 4. št. 321 do 480, od 4. do 5. št. 481 do 500. — V torek, dne 22. t. m. od 8. do 9. št. 501 do 580, od 9. do 10. št. 581 do 660, od 10. do 11. št. 661 do 720, popoldne od 2. do 3. št. 721 do 800, od 3. do 4. št. 801 do 880, od 4. do 5. št. 881 do 960. — V sredo, dne 23. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 961 do 1040, od 9. do 10. številka 1041 do 1120, od 10. do 11. številka 1121 do 1200, popoldne od 2. do 3. št. 1201 do konca. Stranke dobe za vsako osebo po 10 kg krompirja. Kilo-gram stane 34 vinarjev.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

MOJZES ALI DARVIN?

SOLSKO VPRAŠANJE

SPISAL DR. A. DODEL

CENA 70 VINARJEV

DOBI SE V ZALOŽBI »NAPREJA«

::: V LJUBLJANI :::

Sv. Valentinski mastilni prašek = za prašiče

pospešuje prebavo in hitro debelenje, živali ostanejo zdrave, pridobivajo hitro na teži celo ob manjvredni hrani, dobe okusno meso in jedreno mast. Za plemenjakinje nenadomestljiv, da se doseže krepak zarod. 1 zavoj št. 1 K 1'60. — Glavna zaloga za južno Avstrijo:

JOSIP BERDAJS, Ljubljana,

Celovška cesta 85/16, Kranjsko.

JADRANSKA BANKA

PODRUŽNICA LJUBLJANA.

Akcijski kapital . . . . . K 20,000.000.
Rezerve . . . . . K 3,500.000.

CENTRALA: TRST.

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metković, Opatija, Spljet, Sibenik, Zader.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4%. Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE IN PRODAJA: Devize, valute, vredn. papirje, itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PREVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA. Telefon št. 257.